

УДК- 336.02.001: [347.191.11(047)]

М.П. Тюхтій

Професор кафедри менеджменту Міжгалузевої академії управління персоналом, доктор економічних наук, м. Київ

Л.В. Громоздова

Професор кафедри міжнародної економіки та маркетингу Київського університету управління та підприємництва, кандидат економічних наук, м. Київ

О.В. Коваль

Магістр Київського університету управління та підприємництва, м. Київ

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ КОРПОРАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ

Висвітлено категорію фінансової стійкості як основу стабільного становища підприємства, наведено типи фінансової стійкості та приклади її розрахунку.

Ключові слова: *фінансова стійкість, абсолютна стійкість, нормальна стійкість, нестійкий фінансовий стан, власні обігові кошти, система управління фінансовою стійкістю корпорації.*

У сучасних економічних умовах суб'єкти господарювання самостійно планують і здійснюють фінансово-економічну діяльність. Основний акцент при цьому зроблено на забезпеченні фінансової стійкості.

Фінансова стійкість — основа стабільного становища підприємства. Якщо підприємство фінансово стає, то воно має ряд переваг над іншими підприємствами того самого профілю у разі отримання кредитів та

залучення зовнішніх інвестицій, у виборі постачальників та підборі кваліфікованих кадрів. Крім того, таке підприємство не вступає в конфлікт з державою і суспільством щодо перерахування податків і неподаткових платежів, з виплати заробітної плати, дивідендів, повернення кредитів і відсотків за ними.

Практична значущість аналізу фінансової діяльності і визначення стійкості корпорації полягає в тому, що на основі отриманої аналітичної інформації стосовно резервів мікросистеми можна побудувати роботу підприємства, якщо змінюється кон'юнктура ринку, а також зменшити ризик банкрутства. Тому стратегічною метою діяльності будь-якої корпорації є забезпечення фінансової стійкості.

Нині вивченню різних аспектів фінансової стійкості корпорацій присвячено праці зарубіжних, російських і вітчизняних вчених-економістів. Однак, незважаючи на досить велику кількість публікацій з цієї проблеми, питання про сутність фінансової стійкості корпорації залишається недостатньо дослідженим.

Аналіз економічної літератури свідчить про відсутність єдиної концепції щодо змісту та способу обчислення показників оцінювання фінансової стійкості, вияву її критичних меж. Найпоширенішими методами, що застосовуються у процесі аналізу фінансової стійкості корпорації, діагностики чи моніторингу, є традиційні та новітні підходи, в основу яких покладено різноманітні техніки, зокрема:

- агрегування, суть якої полягає в обчисленні оцінних агрегатів балансової моделі підприємства;
- вертикального та горизонтального аналізу, який базується на зіставленні в абсолютному та відносному значеннях статей балансу та показників інших форм фінансової звітності;
- коефіцієнтного аналізу, який базується на розрахунку відносних показників (рис. 1).

Під час розгляду методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості підприємства коефіцієнтним методом було встановлено, що її основними напрямками є: горизонтальний та вертикальний аналіз балансу; аналіз майнового стану (коефіцієнт зносу основних фондів, їхнього оновлення та вибуття); аналіз відносних показників ліквідності (коефіцієнт покриття, швидкої та абсолютної ліквідності); аналіз відносних показників фінансової незалежності (власний оборотний капітал, коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом, автономії, фінансової залежності та маневреності власного капіталу); аналіз структури та динаміки фінансових результатів; аналіз рентабельності (рентабельність активів за чистим прибутком, власного капіталу, реалізованої продукції та основної діяльності); аналіз ділової активності (коефіцієнт оборотності основних фондів, оборотних активів, запасів, дебіторської заборгованості та період її погашення, кредиторської заборгованості та власного капіталу) [4, с. 34].

Метою статті є дослідження показників та системи управління фінансовою стійкістю корпорації (на прикладі Міжнародної кондитерської корпорації “ROSHEN”).

Під час дослідження інформаційною базою для проведення розрахунків стали баланси МКК “ROSHEN” за 2010—2012 рр.

Рис. 1. Принципи оцінювання фінансової стійкості підприємства

До запасів корпорації належать: виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари.

Їхня загальна вартість (що нами обчислено як суму рядків балансу 100, 120, 130, 140) дорівнювала 108 920,4 тис. грн, 143 523 та 137 401 тис. грн відповідно у 2010, 2011 та 2012 рр.

Загальна сума запасів у процесі аналізу порівнюється із послідовно поширюваним переліком таких джерел фінансування:

- власними обіговими коштами;
- власними обіговими коштами і довгостроковими кредитами та позиками;
- власними обіговими коштами, довго- та короткостроковими кредитами і позиками.

За результатами проведених розрахунків виявлено, що у 2010 р. сума власних обігових коштів становила 49 971,4 тис. грн, у 2011 — 61 490 та у 2012 р. — 395 382 тис. грн.

Як відомо, власні обігові кошти є частиною обігових коштів корпорації, яка фінансується за рахунок власного капіталу, при цьому забезпечення наступних витрат і платежів та доходи майбутніх періодів прирівнюються до власного капіталу.

На нашу думку, необхідною умовою фінансової стійкості корпорації є позитивне значення величини суми власних обігових коштів. Як показав аналіз, цей показник мав позитивне значення лише у 2010 (49 971,4 тис. грн) та 2011 р. (61 490 тис. грн), тоді як у 2012 р. мав від'ємне значення (-395 382 тис. грн).

У теорії фінансів дослідники виділяють такі типи фінансової стійкості, як абсолютна та нормальна стійкість і нестійкий фінансовий стан.

За нашими розрахунками, протягом 2010—2011 рр. фінансова стійкість МКК “ROSHEN” була нормальною, проте в 2012 р. фінансову стійкість не можна вважати нормальною (найпростіші розрахунки свідчать, що реальна фінансова стійкість не відповідає цьому типу). За ефективної роботи виробництва корпорації та вдалої ринкової кон'юнктури у 2013 р. та наступних роках можна сподіватись на покращення показника фінансової стійкості.

З метою проведення аналізу фінансової стійкості корпорації (за різними критеріями) та виявлення її динаміки використаємо табл. 1.

Таблиця 1. Аналіз фінансової стійкості МКК “ROSHEN” за критерієм стабільності джерел покриття запасів протягом 2010—2012 рр.

Номер рядка	Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.
1	Власний капітал	283 197,2	325 912	322 264
2	Необоротні активи	233 225,8	264 422	717 646
3	Власні обігові кошти (ряд. 1 – ряд. 2)	49 971,4	61 490	-395 382
4	Довгострокові зобов'язання	75 250	151 250	527 410
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	125 221,4	212 740	132 028
6	Короткострокові кредити та позики	59 807,3	162 090	317 733
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (ряд. 5 + ряд. 6)	185 028,7	374 830	449 761
8	Запаси	108 920,4	143 523	137 401
9	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (ряд. 3 – ряд. 8)	-58 949	-82 033	-532 783
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (ряд. 5 – ряд. 8)	16 301	69 217	-5373
11	Надлишок або нестача основних джерел покриття запасів (ряд. 7 – ряд. 8)	76 108,3	231 307	312 360
12	Тип фінансової стійкості	Нормальний	Нормальний	Нестійкий
13	Надлишок або нестача коштів на 1 грн запасів (ряд. 11 : ряд. 8)	0,70	1,61	2,27

На основі проведених розрахунків можна зробити висновок, що стійкість фінансового стану МКК “ROSHEN” протягом 2010—2012 рр. можна охарактеризувати як задовільну. Нестача власних коштів корпорації перекривалася коротко- та довгостроковими кредитами банків протягом означеного періоду, однак у 2012 р. коштів не вистачало у сумі 5373 тис. грн, що поставило корпорацію на межу фінансової стійкості (тип фінансової стійкості — “нестійкий”). Зростання потреб корпорації в обігових коштах можна пояснити активним розвитком МКК “ROSHEN” (впровадження нових проектів, технологічних ліній, модернізація та збільшення виробничих потужностей). Як відомо, ліквідність характеризує спроможність майна корпорації швидко перетворитись на грошові кошти для негайного погашення його заборгованості.

В основу аналізу ліквідності МКК “ROSHEN” протягом 2010—2012 рр. покладено порівняння статей активу балансу, які згруповано за ознакою ліквідності та розміщено в порядку спадання ступеня ліквідності, зі статтями пасиву, які згруповані за ознакою терміновості погашення і розміщені в порядку збільшення строків зобов'язань.

Для проведення аналізу ліквідності корпорації нами було складено табл. 2 і 3.

Таблиця 2. Аналіз ліквідності МКК “ROSHEN” за 2010 р.

Активи	Обсяг		Пасиви	Обсяг		Надлишок (+), нестача (-)	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року (граф. 2 – граф. 4)
А	1	2	Б	3	4	5	6
Найбільш ліквідні (А1)	6387,7	6088,3	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	6246,9	8063,4	140,8	-1975,1
Швидко реалізовані (А2)	174 474,9	145 112,6	Короткострокові (П2)	184 661,7	167 248,8	-10 187	-22 136
Повільно реалізовані (А3)	65 793,7	108 920,4	Довгострокові (П3)	52 964,4	75 250	12 829,3	33 670,4
Важко реалізовані (А4)	211 653,2	233 225,8	Постійні (П4)	254 604,4	283 197,2	-42 951	-49 971

За даними табл. 2 на кінець року баланс МКК “ROSHEN” є не абсолютно ліквідним, тоді як на початок 2010 р. ситуація була кращою.

Таблиця 3. Аналіз ліквідності МКК "ROSHEN" за 2011 р.

Активи	Обсяг		Пасиви	Обсяг		Надлишок (+), нестача (-)	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року (граф. 2 – граф. 4)
А	1	2	Б	3	4	5	6
Найбільш ліквідні (А1)	6088,3	12 550	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	8063,4	10 524	-1975,1	2026
Швидко реалізовані (А2)	145 112,6	237 414	Короткострокові (П2)	167 248,8	289 848	-22 136	-52 434
Повільно реалізовані (А3)	108 920,4	143 523	Довгострокові (П3)	75 250	151 250	33 670,4	-7727
Важко реалізовані (А4)	233 225,8	264 422	Постійні (П4)	283 197,2	325 912	-49 971	-61 490

За даними табл. 3 можна зробити висновок, що у 2011 р. МКК "ROSHEN" була не абсолютно ліквідною. Аналогічний висновок зроблено і щодо 2012 р. (див. табл. 4).

Таблиця 4. Аналіз ліквідності МКК "ROSHEN" за 2012 р.

Активи	Обсяг		Пасиви	Обсяг		Надлишок (+), нестача (-)	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року (граф. 2 – граф. 4)
А	1	2	Б	3	4	5	6
Найбільш ліквідні (А1)	12 550	35 204	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	10 524	1786	2026	33 418
Швидко реалізовані (А2)	237 414	553 122	Короткострокові (П2)	289 848	700 866	-52 434	-147 744
Повільно реалізовані (А3)	143 523	137 401	Довгострокові (П3)	151 250	527 410	-7727	-390 009
Важко реалізовані (А4)	264 422	717 646	Постійні (П4)	325 912	322 264	-61 490	395 382

Наприкінці 2012 р. ситуація з ліквідністю покращилась порівняно з початком року, однак загалом дані балансу свідчать, що підприємство не є абсолютно ліквідним.

За даними розрахунків можна зробити висновок про помірну платоспроможність корпорації.

Для оцінки ступеня ліквідності необхідно також обчислити такі відносні показники, як коефіцієнти абсолютної ліквідності, критичної ліквідності, покриття або поточної ліквідності.

Для аналізу фінансової стійкості корпорації МКК "ROSHEN" з погляду структури джерел фінансування було обчислено такі коефіцієнти: автономії, співвідношення залучених і власних джерел коштів, мобільності, маневреності власних коштів, забезпечення власними обіговими коштами, виробничих фондів.

Результати проведених розрахунків показників фінансової стійкості МКК "ROSHEN" за 2010—2012 рр. подано у зведеній табл. 5.

Таблиця 5. Показники фінансової стійкості МКК "ROSHEN" за 2010—2012 рр.

№	Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Відхилення (+/-)		
					2011 р. до 2010 р.	2012 р. до 2011 р.	2012 р. до 2010 р.
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,04	0,05	0,01	0,01	0,02
2	Коефіцієнт критичної ліквідності	1,09	1,23	0,99	0,14	-0,24	-0,1
3	Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	1,71	1,7	1,19	-0,01	-0,51	-0,52
4	Коефіцієнт автономії	0,53	0,42	0,21	-0,11	-0,21	-0,32
5	Коефіцієнт співвідношення залучених та власних джерел коштів	0,88	1,39	3,82	0,51	2,43	2,94
6	Коефіцієнт мобільності	1,29	1,94	1,16	0,65	-0,78	-0,13
7	Коефіцієнт маневреності власних коштів	1,76	0,19	1,23	-1,57	1,04	-0,53
8	Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	0,46	0,43	2,88	-0,03	2,45	2,42
9	Коефіцієнт виробничих фондів	0,64	0,52	0,55	-0,12	0,03	-0,09

Як свідчать дані табл. 5, більшість показників фінансової стійкості МКК “ROSHEN” за 2010—2012 рр. погіршувались та мали відповідно від’ємну динаміку за цей період. Слід звернути увагу на значне зростання коефіцієнта співвідношення залучених та власних джерел коштів, який у 2012 р. збільшився на 2,94, або в 4,34 рази порівняно з 2010 р., що не може не насторожити, оскільки значне зростання зовнішньої заборгованості може призвести до проблем своєчасного повернення залучених коштів.

Отже, на основі зведених розрахунків фінансової стійкості МКК “ROSHEN” за 2010—2012 рр. можна стверджувати, що загалом фінансова стійкість корпорації є задовільною. Однак для покращення економічного стану цієї корпорації, необхідно:

- прискорити оборот капіталу в поточних активах, унаслідок чого відбудеться відносно його зменшення на гривню товарообороту;
- здійснити обґрунтоване зменшення запасів і затрат (до нормативу);
- поповнити власний оборотний капітал за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел.

Таким чином, на основі аналізу фінансової стійкості МКК “ROSHEN” можна зробити такі висновки.

1. Корпорація здійснює підприємницьку діяльність у певному фінансовому зовнішньому середовищі, насамперед — це ринок капіталів, попит на капітал та його пропозиція, що визначають відсоткові ставки, а вони позначаються на спроможності корпорації залучати капітал. На підприємництво впливають податки, митна політика, розвиток реклами. Слід враховувати, що корпорація не може впливати на це середовище, а може лише зазнавати його впливу на своїй діяльності, урахувати його.

2. Найпоширенішими підходами, що застосовують у процесі аналізу фінансової стійкості корпорації, діагностики чи моніторингу, є традиційні та новітні підходи, в основу яких покладено різноманітні техніки, зокрема:

- агрегування, суть якої полягає в обчисленні оцінних агрегатів балансової моделі підприємства;
- вертикального та горизонтального аналізу, який базується на порівнянні в абсолютному та відносному значенні статей балансу та показників інших форм фінансової звітності;
- коефіцієнтного аналізу, який базується на розрахунку відносних показників.

Для оцінювання показників фінансової стійкості корпорацій доцільно використовувати методiku на основі найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Ця методика свідчить про ступінь незалежності підприємства щодо володіння майном, що перебуває в його розпорядженні, та його використання. Цей ступінь незалежності оцінюють за такими критеріями:

- рівнем покриття матеріальних оборотних коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- платоспроможністю підприємства (тобто потенційною спроможністю підприємства покрити свої термінові зобов’язання мобільними активами);

— часткою власного та прирівняного до нього капіталу у сукупних джерелах фінансування.

3. Стратегія діяльності МКК “ROSHEN” дає змогу не тільки ефективно планувати її основну діяльність, а й визначати ефективні механізми координації функціонування окремих її елементів у взаємодії з головною концепцією управління розвитком.

Ефективне управління фінансово-економічною стійкістю корпорації також потребує обґрунтування механізму стратегічного управління, що має складатися з трьох основних етапів: стратегічне планування, формування стратегічного набору та реалізація стратегічних заходів.

У такий спосіб забезпечують ефективну координацію різноспрямованих стратегій стратегічного набору та виконання дій, що зумовлені стратегічними планами, розробленими для реалізації стратегічного набору управління фінансово-економічною стійкістю у межах загальної стратегії корпорації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бугас Н.В. Фінансова стійкість підприємств як передумова їх ефективного функціонування і розвитку / Н.В. Бугас // Економіка та держава. — 2005. — № 6. — С. 27—30.

2. Выборова Е.Н. Особенности диагностики финансовой устойчивости субъектов хозяйствования / Е.Н. Выборова // Актуальные проблемы современной науки. — 2003. — № 1. — С. 35—41.

3. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т.В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 1. — С. 23—27.

4. Тренев Н.Н. Стратегическое управление : учеб. пособие / Н.Н. Тренев. — М. : Приор, 2002. — 288 с.

Надійшла до редакції 03.02.2014

Тюхтий Н.П., Громоздова Л.В., Коваль О.В. *Финансовая устойчивость корпорации: теоретические аспекты анализа.*

В статье исследованы категории финансовой устойчивости как основы стабильного состояния предприятия, описаны типы финансовой стойкости и приведены примеры их расчета.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, абсолютная устойчивость, нормальная устойчивость, неустойчивое финансовое состояние, собственные оборотные средства, система управления финансовой устойчивостью корпораций.

Tjuchtij N.P., Gromozdova L.V., Koval O.V. *The financial stability of the corporation: theoretical aspects of the analysis*

In the article the category of financial stability as a basis for the stable condition of the company, describing types of financial stability that provides examples of their calculation.

Keywords: financial stability, absolute stability, the normal resistance, unstable financial condition, working capital management system financial strength of corporations